www.svoboda-news.com

Published and Distributed under permit (No. 70), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 191. — Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 18. серпня, 1922.

VOL. XXX. — No. 191. — Jersey City, N. J., Friday, August 18, 1922. — THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ВИЖИДАЄ ВИРІШЕННЯ СТРАЙКУ ЗЕЛІЗНИЧИХ РОБІТНИКІВ НА НИНІШНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В НЮ ЙОРКУ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 16. серпня. — Нині заповіджено в Білому Домі, що президент Гардинґ здержиться зі своїми плянами звер[illegible] конгресу і до народу у справі страйку на зелізни[illegible]

До сього спонукало його те, що представники зелізничих компаній збираються на нараду з представниками чотирох великих зелізничих нестрайкуючих юній, котрі приняли на себе обовязок посередничити ради покінчення страйку шопменів.

Міжтим президент Гардинґ ще намагається вплинути на обі противні сторони задля помирення, але якщо нюйорська конференція розібється, так він таки візьметься до вирішення справи через Конгрес.

УГОДА В УГЛЕВОМУ СТРАЙКУ ПОСТУПАЄ ВПЕРЕД

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО, 16. серпня. — Президент майнерської юнії Луис заявив нині, що углеві компанії дальше підписують угоду з юнією в справі покінчення страйку.

Компанії, які вже досі підписали умову, добувають річно 70 міліонів тон угля.

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ПРОТИ УГЛЕВИХ НАЖИВНИКІВ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 16. серпня. — Президент Гардинґ має намір у свому предложенню до Конгресу у справі страйків домагатись також уповноваження для державної углевої комісії установляти ціни на уголь, аби в той спосіб охоронити публику перед визиском зі сторони наживників.

ПРОТЕСТ ПРОТИ ЗАСУДУ СОЦІЯЛІСТІВ-РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ В РОСІЇ

БРУКЛИН, Н. Й., 16. серпня. — Тут відбулось нині російське віче, на якому ухвалено протест проти большевицького смертного засуду на 30 соціялістів-революціонерів в Росії.

ХОТЯТЬ ВІДБИРАТИ ДЕРЖАВНІ ГРОШІ, ПОКРАДЕНІ ВЧАСІ ВІЙНИ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 16. серпня. — Міністер судівництва Догерті звернувся в листах до голови судової комісії сенату і голови судової комісії палати послів Конгресу, з предложенням, щоби Конгрес ухвалив додаткове законодавство, яке уможливило би правительству скаржити цивільною дорогою тих наживників, котрі вчасі війни збогатілись крадіжю державних гроший.

Він зазначив, що теперішне законодавство не дає змоги правительству судовою дорогою потягати сих, що допустились на державі крадежий, потягати до одвічальности.

Міністер Догерті вірить, що коли було би ухвалене відповідне додаткове законодавство, то він зможе ще богато державних гроший відібрати від наживників для держави.

АНГЛІЙСЬКЕ УГЛЕ ДЛЯ АМЕРИКИ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 16. серпня. — Нині прибуло сюди з Англії 5 кораблів, наладованих углем для зелізниць і прилюдних установ в Ню Йорку.

Ладунок виносив 30,000 тон. В дорозі, на Атлянтійському океані, є ще кількасот тисяч тон, які небаром прибудуть до американського берега.

ВИВІЗ ЗОЛОТА З АНГЛІЇ ДО АМЕРИКИ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 16. серпня. — Тутешний банк Кун, Леб і Ко. одержав повідомлення, що англійські кораблі везуть для нього нову посилку золота на суму $2,385,000.

Сього року та банкова фірма одержала вже з Англії золота на суму близько 30 міліонів долярів.

12 ОСІБ ЗГОРІЛО В ЖИДІВСЬКОМУ СИРОТИНЦІ

МОНТРОЛ, Квібек, Канада, 16. серпня. — Вчера пізно вночі вибух пожар в жидівському сиротинці для хлопців у Шобридж, в провінції Квібек.

Огонь був сильний і скоро захопив увесь будинок. Ратуватись з огню було вельми трудно, бо не було пожарних драбин.

Ратувала сільська пожарна сторожа до рана. Рано найдено у згарищі 12 трупів, в тім сиріт а також настоятеля, його жінки і двоїх дітий. Прочі сироти виратувались, спускаючись з вікон на скрутлях з простирал.

ДЕЛЕГАЦІЯ МУРИНОК У ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНҐТОН, 14. серпня. — У президента Гардинґа зявилася депутація Муринок та просила його постаратися о припинення ухвалення закона проти лінчів (самосудів), що вже від довшого часу є предметом пишних нарад конгресу.

АРЕШТУВАЛИ СТРАЙКАРЯ ЗА ПІДЛОЖЕННЯ БОМБИ

НЮ ЙОРК, 15. серпня. — В Норт Бергем, Ню Джерзі, арештовано нині вечером Гароляя Ґрасбізда, 21-літнього страйкуючого робітника зелізничих варстатів зелізниці Вест Шор, за те, що вказав він мав належати до банди, що кидала бомби на особовий поїзд минувшої неділі.

ХОЧЕ ПРОДАТИ ҐРІБ РОДИЧІВ.

До нюйорського суду вплинуло недавно подане одного Мортона Сульцера, в котрім сей просить суд о дозвіл продати нагробник, уставлений на гробі його родичів. Як каже поданне, нагробник коштував його 8,000 долярів, а гроший треба йому тепер на се щоби боронитися перед закидом злодійства, о яке його обжаловують.

Судди, котрий мав розбирати поданне був так обурений просьбою Сульцера, що він накинувся на апліканцію як на найогиднійшу просьбу, яку він колинебудь бачив за свого довголітнього урядовання. Він відмовив просьбі.

ЗНОВ ПОГОЛОСКИ ПРО БОМБУ НА ПОЇЗДІ

Урядники зелізниці Шікаґо енд Істерн Илинойс Рейлровд кажуть, що хтось кинув бомбу на особовий поїзд, сей зелізниці, як він переїздив через місцевість Евансвил, Індіяна. Бомба мала вибухнути в поїзді, але не наробила ніякої шкоди.

Очивидно, урядники складають вину за вибух на страйкуючих зелізничих робітників.

НАВІТЬ ҐЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРАТОР БАВИТЬСЯ В ПІДОЗРІННЯ.

Ґенеральний прокуратор (міністер судівництва) Догерті мав заявити, що після одержаних його урядом донесень лени синдикалістичної організації Промислових Робітників Світа („Ай-Даблю-Даблю") проявляють живу діяльність в страйку робітників зелізничих варстатів.

Рівночасно Догерті мав видати осторогу до всіх зелізними, щоби вони стерегли всі зелізничі мости перед можливими напастями.

ДІТИ ПОРОДИЛИСЯ НА ЗАДЕРЖАНИХ СТРАЙКОМ ПОЇЗДАХ.

До Лос Анджелес, Каліфорнія, приїхав нині особовий поїзд зелізниці Санта Фей, котрий був задержаний через страйк недалеко міста Селіґмен, Аризона. Коли поїзд ждав далеко від людських осель на скелебисну залогу, на ньому вродилося двоє дітий. Діти породилися щасливо але матери й пасажири мали не мало клопоту, коли діти вже народилися, а на поїзді не було ніяких принадалів, потрібних для пікнування новонародженців.

КОРАБЕЛЬ ЗАТОПИВ ЛОДЖУ.

Портова лодь до тягання великих кораблів в порті „Клаpенс Гавленд" попала в нюйорськім порті на дорогу „Ровновкова", кораблеви нафтової компанії Тексас. Лодь перевернулася від удару на хребет, при чім на ній згинуло двоє людий. Капітана та трох моряків ратували моряки з корабля, що був причиною нещастя.

КАЛІКОЮ ЧЕРЕЗ 39 ЛІТ.

В нюйорськім шпитали для калік та паралітиків почали недавно шпитальні послужниці вчити ходити 43-літнього Фредерика Берґа, котрий ще 14-літним хлопцем заслаб на діточий параліж і від того часу не мав влади в ногах. Тепер по 39 роках параліжу почав він знову вчитися ходити при помочи куль та при допомозі двох доглядачок, тримаючих його під руки.

ОДИН ПОЛЮМЕН АРЕШТУВАВ ДЕВЯТЬОХ БАНДИТІВ.

Нюйорський полісмен Френд Францоне каже, що він арештував сам один девятьох бандитів. Стояв він на своїм становищи, коли побачив авто, їдуче зпедозволеною скоростю. Він приказав шоферови задержатися, але сей не послухав. Полісмен сейчас виняв револьвер і почав стріляти до авта. Він віддав три вистріли, з котрих послідний пробив гумове колесо автомобіля, наслідком того автомобіль мусів станути. Полісмен тоді кинувся з добутим револьвером до їдучих і арештував їх всіх девятьох. Їх привів на поліційну стацію, тут вже були другі полісмени, котрі ствердили, що задержані пасажири авта лишень-що побили одного купця і стріляли до його робітників.

БАВАРІЯ МАЛА ПОЛАГОДИТИ СВОЄ НЕПОРОЗУМІННЯ З БЕРЛІНОМ.

Граф Гуго Лерхенфельд-Кефеpінґ, баварський премієр, та другі баварські делеґати, що відбували з президентом німецької республики Ебертом наради в справі непорозумінь межи Баварією та Німеччиною щодо способів охорони республики, мали вже дійти до якогось компромісу в тій справі. Ціла афера, котра на думку заграничних глядачів грозила розбиттєм німецької державної єдности, покінчилася мирно полагодою.

УЧИТЕЛЬ ПЛАСТУНІВ ВЧИТЬ БАНДИТІВ

Хлопці, члени пластунського („бойс скавтс") відділу в Ролей, Норт Каролайна, розповідають, про відважний вчинок свого 20-літнього учителя Троя Бокома. Коли хлопці були на прогульці в горах, проти них вийшли з ліса два бандити з револьверами в руці, пробуючи настрашити хлопців та відобрати їм дещо добра й гроший. Учитель, не довго думаючи, вдарив одного опришка кулаком по зубах так сильно, що сей відразу впав на землю, пускаючи при тім револьвер. Учитель схопив револьвер і на ставив його перед ніс другому бандитови. Сей не супротивлявся і віддав револьвер. Учитель дав їм „лекцію" про напади, а потім віддав їм револьвери і порадив покинути непідходяче ремесло.

СОЦІЯЛІСТИЧНА ПАРТІЯ ЛАГОДИТЬСЯ ДО ПОЛІТИЧНОЇ БОРОТЬБИ.

ШІКАҐО, 14. серпня. — Заряд соціялістичної партії проголосив свою політичну програму, якої вона буде придержуватися при сьогорічних виборах.

Заява каже, що підприємці почали боротьбу за „отвертою шапою" і тому соціялісти повинні боротися за удержанне 44-годинного дня праці, права до організації та мінімальної робітничої заплати; рівночасно партія буде вести пропаґанду за публичною власностю всіх „публичних" підприємств та природних богацтв, за забороною діточої праці, за оподаткованнем посідачів землі та домів до повної суми аренди, з них побираної.

ОТАМАН ЗАБОЛОТНИЙ ЖИВИЙ.

ХАРКІВ, 8 серпня. Українське Телеґрафне Аґенство в свій час спростовувало чутки, які зявилися в закордонних газетах про розстріл одного з найбільш активних повстанців — отамана Заболотного.

Нині воно отримало цілком певні відомости з Харкова про те, що отаман Заболотний живий.

Він дійсно був захоплений большевиками і відправлений до Харкова, але свої люди його визволили, і тепер знову повернувся й керує своїми повстанськими загонами.

Такби казати, знову приступив до виконання своїх обовязків.

20 ЛІТ ТЮРМИ ЗА ОДИН РАБУНОК

Бруклинський суддя Мекмегон засудив 21-літнього Френка Ді Мартіні, обвиненого за оружний напад на крамницю, на 20 літ тяжкої вязниці. Обжалований зрабував в білий день 1,200 долярів і втік з добичею але зараз потім посварився зі своїми товаришами за поділ лупів. Сварка й навела поліцію на сліди рабівників.

ГОРІВКА ТХАЛА ЯК ПОКЛАДКИ.

Федеральні аґенти для відкривання переступників проти прогибіційного закона відкрили в Ню Йорку 300 фляшок, запакованих в пачці, зазначений написою: „Свіжі яйця".

Другі аґенти відкрили крамницю з горівкою в однім нюйорськім шевськім варстаті.

КРАЄВИЙ КРАЄВИЙ

КАЛЄНДАР

ТОВАРИСТВА

ПРОСВІТА

У ЛЬВОВІ

на 1922 рік

УРАТОВАНИЙ В АМЕРИЦІ ПЕРЕД КОНФІСКАТОЮ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ З ВАРШАВИ

Ціна тільки 55 центів з пересилкою.

Замовлення посилайте разом з грішми на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ІНТЕРПЕЛЯЦІЯ В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ В СПРАВІ МАЙБУТНІХ ВИБОРІВ ДО ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ НА ТЕРИТОРІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

ВІДЕНЬ, 22. липня. — Дня 6. липня, 1922, поставлена була в англійській палаті громад інтерпеляція в справі намірених виборів до польського сойму у Східній Галичині. Інтерпеляція звучить:

„Посол Мослі питається премієра, чи польське правительство наміряє перевести вибори до польського сойму у Східній Галичині чи, з огляду на те, що згідно 91. артикулом договору із Сан-Жермен, — самі тільки алянтські і заприязнені держави можуть розпоряжати правами до Східної Галичини, зроблено яке представленне супроти польського уряду з приводу його самовільної акції".

Державний підсекретар для закордонних справ Гармсворт відповів:

„Дня 21. лютого с. р. польський сойм ухвалив, щоб вибори до нового польського сойму відбулись не пізнійше як 1. жовтня с. р. ДОЖИДАЄМО ЗВІТУ ЩОДО СТАНОВИЩА ПОЛЬСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ВІДНОСНО ВИБОРІВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ і до того часу я не можу дати ніякої заяви про се, чи є вказаним або ні, зробити представлення у змислі, як подає інтерпеляція".

Посол Мослі далі питається: „Чи польське правительство заповіло, що воно не наміряє переводити виборів до польського сойму у Східній Галичині; а коли ні, — то чи се було би нарушеннем Сан-Жермен, — самі тільки алянтські і заприязнені держави можуть розпоряжати правами до Східної Галичини, зроблено яке представленне супроти польського уряду з приводу його самовільної акції".

Міністер Гармсворт відповів: „Ми дожидаємо в тій справі звіту польського правительства".

Замітка. — Опісля були відомости з Варшави, що польський „рюнд" відкликав вибори до свого „сейму" із Східної Галичини. Лиш у Львові (?!) хоче він перевести свої вибори до свого „сейму".

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ҐЕНДЛЮТЬ ЧУЖИМ ДОБРОМ

МОСКВА, столиця Московщини, 16. серпня. — Представники московського большевицького „уряду" підписали в Медіоляні, в Італії, умову з італійською компанією, на підставі якої вони мають доставити сій компанії 200,000 тон угля з Донецької области і 30,000 тон земною олію.

За се італійська компанія годиться доставити московським большевикам льокомотив, зелізничих возів, машинерії для копалень і хліборобських машин.

Умова має увійти в життє до 5 місяців.

Замітка. — Українським углем і азербайджанською нафтою ґандлюють московські большевики для московського інтересу. А деж той „український" уряд Раковського і якийсь теж „азербайджанський" уряд, який большевики з Москви собі назначили? Чи не показують самі Москалі, що се тільки було зроблено на показ?

БОЛЬШЕВИКИ РОЗСТРІЛЮЮТЬ ЗА ЗМОВУ ПРОТИ ДІЯМАНТІВ І ПРОТИ НИХ

МОСКВА, столиця Московщини, 16. серпня. — Вчера розстріляли тут большевики 6 осіб за змову на вивіз діямантів з Росії і за змову проти большевицького „уряду". З них чотирох було Естонців, а двох Москалів.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА КРИТИКУЄ ФРАНЦІЮ

ЛОНДОН, 16. серпня. — Тутешня преса критикує становище Франції у справі німецького „відшкодовання", кажучи, що самолюбне становище Франції ні до чого доброго не доведе.

ФРАНЦУСЬКА ПРЕСА КРИТИКУЄ АНҐЛІЮ

ПАРИЖ, 16. серпня. — По розбиттю лондонської конференції алянтської Найвисшої Ради французька преса накинулась на британського премієра Лойда Джорджа, називаючи його політику самолюбною і ворожою супроти Франції.

ПРИГНОБЛЕННЄ В ПАРИЖІ

ПАРИЖ, 16. серпня. — Французький міністерський кабінет потвердив становище свого премієра Раймонда Пуанкаре у справі німецького воєнного „відшкодовання" для Франції і других алянтів, але всетаки в Парижі панує пригноблюючий настрій з приводу невдачі Франції в Лондоні.

Пуанкаре хотів у сій справі скликати парлямент, але президент французької республики Александер Мільран спротивився тому.

Французькі політики мають ще надію на Бельгію, що вона предложить якийсь посередний угодовий спосіб виходу з тої скрутної ситуації.

БЕЛЬГІЙСЬКА ПРЕСА ПРОТИ ЛОЙДА ДЖОРДЖА

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельгії, 16. серпня. — Бельгійська преса виступила проти британського премієра Лойда Джорджа, докоряючи йому, що він провадив в Лондоні самолюбну політику.

БУВШИЙ ПРЕМІЄР АРЕШОВАНИЙ ЯК ВОЛОКИТ

ПАРИЖ, 15. серпня. — Один полісмен, призначений до розслідження рабунків в американських магазинах, арештував нині бувшого французького премієра Бріяна яко волокита, і пустив його аж на припоручене міністра судівництва.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES. ПЕРЕДПЛАТА.
Three cents the copy. Поодиноке число три центи.

One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates. В Джерзи Сити і заграницею.

One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКІ ДАРУНКИ.

З Варшави приходить телеграфічне звідомлення, що польський премієр міністрів скликав комісію знатоків для вироблення проекту автономії для Східної Галичини. Яка має бути ся автономія, про се донесение говорить лишень стільки, що малоб утворитися дві національні секції, одну польську, а другу українську, та що в польськім міністерськім кабінеті малоб для Українців бути зарезервоване одно місце.

На брак, однак, дальших подробиць про сю автономію американські Українці нарікати не будуть. Їх становище до сеї автономії не залежить від того, яка ся автономія. Українці, ні американські ні в старому краю, не будуть примірювати свого становища до автономії. Їх становище однаке, якаб ся автономія для Сх. Галичини не була. Вони можуть своє становище зазначити вже й тепер, коли комісія ще й не почала роботи.

В тій справі наперед кидається в очи питанне, чому якраз тепер Польща підносить питанне Східної Галичини. Чому вона не підносила його досі? Чиж не було її вигідно з таким станом, який істнує досі? Певно, що безправне, виїмкове становище Галичини було дуже на руку Польщі. Вона могла її безкарно нищити, використовувати, рабувати. Польщі було вигідно з тим, що Галичина була винята з під межинародного права, як вигідно розбишаці, коли найдеться в околиці, де нема зорганізованої власти. Значить, Польща не мала інтересу тому, щоби сю справу тепер порушувати.

Колиж вона все таки справу порушує, то до сього понукує її нічого иничого лишень якийсь зовнішний натиск. Хто бачив, як ляцька дипльоматія в галицькій справі терпіла одну невдачу за другою, той і розуміє, чому тепер польський премієр виступає з проектом галицької автономії. Виступ видимо не походить з польського почуття порядку або справедливости, але був подиктований зовнішними, межинародними умовами. Немовби опир стає перед нею можливість, що аліянти прикажуть її говорити з галицьким урядом Петрушевича. Навіть Франція натискає на Польщу, щоби полагодила галицьку справу, бо інакше Англія готова нарешті натиснути на Польщу і аліянтів віддати справу до вирішення Лізі Народів, котра не займає прихильного становища до Польщі. Щоби не допустити до подібної можливости, з якої Польщі булоби трудно вилабудитися, вона придумала заскочити аліянтів рішенням сеї справи в себе дома через наданне автономії Галичині. Колиб потім аліянти зажадали вирішення галицької справи на межинародній арені, то Поляки заслонилибся вже довершеним фактом, що мовляв вони рішили її вже в себе дома.

Та польський плян залежить від одної умови. Щоби можна з яким-таким лицем виступити перед заграницею з такою автономією, треба Польщі виказатися згодою населення, а принайменче його частини, приміром, одної партії. Значить, Поляки будуть глядати тепер за якимись хрунями серед галицьких Українців, які згодилибся дати підписи на ляцькі цирографи. Та в Галичині ляхоманської партії серед Українців ще нема, а навіть значна більшість кацапів не йде за ляхоманським крадом. Прийдеться хиба Польщі таку „партію" сотворити. Хоч се далека й друдна дорога, всеж нашим Ляшенькам з конечности прийдеться вибрати її.

Власне тут богато можуть зробити українські іміґранти за заграницею. Вони можуть дати нашим братям в старім краю до зрозуміння, що вони ніколи не пристануть на ніяку ляцьку автономію і що іміґрація відмовить своєї помочи в сім тим ґрупам чи партіям, які на таку нову ґеру згодилибся. Серед нинішних невідрадних економічних відносин в Европі кожда партія мусілаб числитися з таким голосоміміґрантів в Америці.

З другої ще сторони требаби українським іміґрантам піддержати кожду справді народну ґрупу чи партію, що стоїть на становищи, що на галицькій (як на всій) Україні має бути ткаий порядок, якого хоче самий народ. Хто стоїть на становищи, що не в Варшаві мають рішати про порядок про політичний устрій Галичини, але в Галичині! І не ляцькі наїздники але само галицьке населення! Такою допомогою ми підопремо зусилля народних партій до добуття свободи для українського народа.

З огляду на те, що такі народні партії в старому краю не будуть мати свободи рухів, нам треба поза границями піддержати ті установи, які досі боронили непохитно української справи, які несли прапор української державности і перед світом все й всюди протестували проти ляцького ярма над Галичиною. Ми мусимо піддержати їх тому, щоби Польща не могла показати на своїх прихвостнів в роді Яцкова та Твердохліба як на справдішних представників українського народа в Галичині. Нам треба піддержати галицьку вкраїнську владу як нефальшований вислів непоздатного стремління українського народа в Галичині до повної свободи й самостійности.

Сими способами ми на польські автономії відповімо: Про політичний устрій галицької України рішати може лишень народ сього краю через вибраних ними представників, через галицькі народні оправні політичні установи! Не в Варшаві мають рішати про автономію для Українців Галичини, але в Галичині мають рішати про автономію галицьких Поляків!

З ПОЛЬСЬКОГО ПЕКЛА.

(Від власного кореспондента).

Конфіската будинку гр.-кат. духовної семинарії у Львові.

Гр.-кат. Митрополичний Ординаріят у Львові одержав від львівського воєводства отсе письмо:

„Воєвідство львівське.
Ч. 432/тай. Львів, 1. липня 1922.

До Високопреподобного гр. кат. Митрополичного Ординаріяту у Львові.

Рішенням з 8. червня 1922 ч. 5710/IV./22 заявило Міністерство Віроісповідань і Просвіти прилюдної, що гмах, який тепер містить греко-католицький Семінаріюм у Львові, зістав постановою пана Міністра Віроісповідань і Просвіти прилюдної з дня 29. мая 1922 ч. 4069 признаний засадничо Міністерству Почт і Телеґрафів на приміщення львівської Дирекції почтової.

В виду сего припоручило то Міністерство розпочати пертрактації, без зглядy на неприсутність о. Митрополита з Високопреподобним гр. кат. Ординаріятом у Львові, що до приміщення греко-католицької Семинарії в близькости катедри св. Юра, евентуально маючимся вибудувати новим гмаху.

Повідомляючи о тім, прохаю Високопреподобний Ординаріят о. виделеґовання свого заступника до пертрактацій, які розпічнуться в Виділі Віроісповідання VI./I львівського воєвідства дня 8. липня 1922 р. о год. 11. перед полуднем.

О призначенню заступника прошу мене перед речинцем переговорів повідомити.

За Воєводу:
(підпис нечиткий.)"

Що говориться в сім письмі? Говориться в нім, що польське міністерство віроісповідань і просвіти **рішило сконфіскувати буиндок гр.-кат. духовної семинарії у Львові** і віддати його польському міністерству почт і телеґрафів на приміщенне львівської дирекції почтової.

Як бачимо, польське правительство радить собі дуже просто, — так, як розбійник, коли йому чого треба.

Розбійник іде й розбиває.

А польське правительство, силою своєї власти, **рабує будинок гр.-кат. семинарії у Львові**, бо йому треба сього будинку на приміщенне почтової дирекції у Львові.

Що сей будинок належить до гр.-кат. церкви, яка є церквою українського народу в Галичині, що в самім будинку є церковна каплиця, що з сим будинком звязані вікові церковні традиції, — що се обходить польське правительство?! Йому треба будинку — і воно його забирає.

А властиво — польське правительство забирає сей будинок **власне тому, що з ним звязані церковні традиції українського народу Галичини.**

Польське правительство хоче сим показати українському народови, що він є раб Польщі, що він не має ніяких прав, що Польща може робити що хоче з річами, які йому найсвятійші.

Польща позабирала вже богато українських національних будинків у Галичині на польські потреби. Тепер цішила забрати будинок гр.-кат. духовної семинарії. А завтра може забагнеться їй забрати митрополичу церков св. Юра. Чому ні? Адже на Волині, Холмщині й Підляшу вже богато українських православних церков польське правительство перемінило на польські римо-католицькі!

Треба показати українському народови, що він є раб Польщі, що він не має ніяких прав. І треба нищити всі основи його національного життя. Щоб він не мав ні організаціи свого національного життя, ні своїх національних традиції, нічого, що людську громаду обєднює в націю. Щоб він зійшов на становище раба, як Негра в Америці перед своїм визволенням.

Така є польська політика супроти українського народу.

А рабунок гр.-кат. духовної семинарії у Львові є тільки одним (що правда, дуже яркими) з безчисленних епізодів тої політики.

Друге й останне остереженне для „Громадського Вістника".

Недавно повідомляв я Вас, що польська дирекція поліції у Львові прислала до редакції „Громадського Вістника" одинокого щоденного українського часопису у Львові, **остереженне**, що коли „Громадський Вістник" не змінить своєї політики супроти польської окупаційної влади, то буде заборонений.

Тепер редакція „Громадського Вістника" дістала друге остереженне.

В письмі з 5. липня президія дирекції поліції у Львові пише, що „напрям „Громадського Вістника", не вважаючи на попереднє остереженне, на скільки ходить о відношенне до польського правительства і народу, не підляг засадничій зміні". Свідчать про се, на думку польської поліції, не тільки сконфіковані статті, але також добір инших статей, уваг і кореспонденцій, які мають за ціль хочби через аналогію викликати почуттє ненависти до польського народу і **впоіти в читачів переконанне про тимчасовість польського правління і конечність усунення його.** Такий стан, який викликує роздразнение умів в широких верствах обох народів, що застановлюють сю часть краю, не може бути далі толерований з огляду на супокій і публичну безпечність. Тому звертаю увагу Пана Редактора **другий і останній** раз, що на скільки протидержавний, підбурюючий і ворожий польській державі напрям часопису не буде понехайни, власти будуть приневолені примінити зарядження передвиджені в § 7-ім закона з 5. мая 1869, Вдз. ч. 66."

В наведенім законі говориться про закритте часопису.

Таким чином „Громадський Вістник" одержав „другу і останню" погрозу, що буде закритий.

І за що? **За те, що пише про тимчасовість польського правління на Галичині!**

Що польське правління в Галичині має тільки характер тимчасової окупації, на сім стоять всі **чинники міжнародньої політики**, як Найвисша Рада Мирової Конференції, Ліґа Націй, великі держави антанти і т. д. Словом, кождий, хто займається міжнародньою політикою, знає, що польське правління в Галичині, се тільки тимчасова окупація. Професор міжнародного права, який сього не знав би, виставив би собі свідоцтво нечуства. Дипльомат — таксамо.

Також польські політики й дипльомати, коли виступають на міжнародній арені, признають, що правне положенне Галичини не є рішене та що польське правління в сім краю тільки тимчасове. Ось кілька приміров: Признав се польський міністер закордонних справ професор Грабський, підписуючи договір в Спа 10. липня 1920. Признав се польський делеґат до Ліґи Націй професор Аскенази на загальних зборах Ліґи Націй"в вересни 1921 в Женеві, а перед тим так само на засіданню Ради Ліґи Націй в Парижи в лютім 1921. Признав се польський міністер закордонних справ Скірмунт на конференції в Ґенуї. Признали се польські делеґати проф. Дембінський і гр. Лось на цестім зїзді Міжнародньої Унії Товариств Ліґи Націй в червні 1922 в Празі.

З дирекція польської поліції у Львові грозить українському часописови закриттєм за те, що він пише тесаме, що признають усі чинники міжнародньої політики і навіть самі польські політики, міністри і дипльомати!

Очевидно, „Громадський Вістник" не може змінити свого напряму, бо инакше спроневірився би українському народови. І тому хто знає, як довго йому ще виходити.

Та український часопис може польська поліція закрити. Але ворожнечі до польських гнобителів і змагання до визволення ніяка сила з серця українського народу не вирве!

Чи рекрутація?

З ріжних сторін Галичини надходять відомости, які вказують на те, що польська окупаційна влада готовиться перевести серед українського населення рекрутацію до польського війска.

І так громадські уряди в Добромильськім повіті одержали від повітової доповняючої комендя в Перемишли через евіденційного офіцира в Добромили домагане, щоби предложити списи мущин, уроджених в роках 1894—1904.

Знов старостве в Товмачи домагається, щоби громадські уряди предложили списи мущин, уроджених в 1901 і 1902 р., „віроісповідання не римо-католицького, себто русинів, жидів, німців (всі назви малою буквою!) і т. д."

Польські власти вже нераз розмахувалися брати Українців до польського війска. Але все надумувалися инакше й відсували сю справу на пізнійше. Побачимо, що буде тепер.

В кождім разі Українці до польського війска **не підуть!**

„Русінські хлоп" проситься до польського війска!"

Чи не в звязку з тим пляном рекрутації стоїть те, що говорив недавно представникам варшавської преси директор департаменту польського міністерства внутрішних справ, Урбанович.

Сей пан оповідав, що він обїхав цілу Східну Галичину і переконався, що настрої „русінського" населення є прихильні до польської держави. „Русінські хлоп" вдоволений Польщею, тільки відчуває як кривду, що його не беруть до польського війска.

Такі дурниці плете високий міністерський урядовець в Польщі.

Дещо про прояви „вдоволення" Українців.

В статті „Чи вже починається" („Свобода", ч. 132 з 9-ого червня) я писав, що обурение українського населення проти польських гнобителів перестає бути пасивне і починає проявляти активно, терористичними актами, як нападами на органи польської влади, нищенням державного маєтку (риванне зелізничих мостів, нищенне державних будинків) і т. п.

З таких актів в останніх тижнях треба зазначити підложення вибухового матеріялу під будинок повітової команди в Судовій Вишні, підпалене стації Сопови і знищенне телеґрафічних дротів коло Кут, спаленне польських військових бараків у Перемишлі-Бакончицях, спаленне військового Тартаку і двох магазинів вовни в Перемишлі на Засяню, підложенне бомби під будинок поліції в Перемишлі, висадженне будинку польської жандармерії в Яворові, підложенне бомби під будинок поліції в Угнові.

Є се тільки неповні відомости, бо богато з того, що діється в Галичині, польська цензура не пускає до пресси.

Так виглядає „вдоволенне" українського населення з польської окупаційної влади.

Нищенне українського шкільництва на Волині.

Як польський шкільний куратор Ющаковскі нищить українське шкільництво на Волині, про се довідуємося з допису в „Громадськім Вістнику" осьцо:

Одним помахом пера куратор Ющаковскі розторощив українську учительську семінарію в Дермані, за нею українську жіночу й мужеську епархіяльну школу в Кремянці, а відтак українську ґімназію в Корці.

Облудно прибіцяв замість двох розгромлених семінарій — дерманської і дедеркальської — отворити нову в Рівному. Обіцяв на те, щоби обіцянки не додержати. Крім того, що попруйнував вже істнуючі школи, не дає дозволу відкрити українські ґімназії в Рівному, в Ковлі, у Володимирі Вол., в Корці. Луцьку-ж і кремянецьку ґімназію покищо терпить. Всі прогнози вказують, що не довго управителям цих шкіл повидавав концесії тільки на один рік і вже слухи ходять, що в черговому шкільному році поставить на них свою руку. Розгромивши на Волині українську середню шкільну освіту, забирається до низшої. Мало того, що при помочи своїх з Малопольскі спроваджених інспекторів повиганяв зі шкіл український активний учительський елемент мужеський і позамінював його або менші відпорним елементом жіночим або польським; мало того, що до всіх українських народніх шкіл попризначав управителями Поляків; мало того, що не дозволяє відчиняти нові українські народні школи. Він ще в додатку понижує останки українських учительських сил, визначуючи їм менші платні ніж учительським силам польським (останні — часто без кваліфікацій!), змушуючи їх викладати деякі предмети по польськи, жадаючи від них спеціяльних іспитів змоги викладати свої предмети по польськи, змушуючи їх тинятися з міста до міста на окремі виклади польських патріотичних предметів (прелеґенти часто недоріки!).

Минулого року цей п. Ющаковскі заборонив учителям Українцям купувати по українських книгарнях шкільні підручники. Підручники ці з великим трудом спромоглося доставити до нас „Волинське кооперативне видавництво". Довідавшись про це п. Ющаковскі заборонив купувати українські підручники, обяснюючи, що Кураторія видасть власні українські підручники.

Рік минув, а цих видань польської кураторії на Волині не має. Мимоходом — і слава Богу, бо можна собі уявити, як такі підручники виглядали би.

І ще один висок п. Ющаковского: видав обіжник про звільнення решти українських учительських сил, як що до 1. липня ц. р. не предложать йому посвідок „польського обивательства". В наших умовах, де польська адміністрація не дає того „обивательства" не то еміґрантам-Українцям, але й тим, що тут на Волині народилися й зросли, не рівнається звільненню з посад всіх без виїмку, учителів-Українців.

Останній факт з рубрики: лихоліття українського шкільництва на Волині — це заборона на відкриття української приватної ґімназії у Володимирі.

Як виглядає українська народня школа в Галичині.

А ось ще один образок, як виглядає українська народня школа в Галичині під польською окупаційною владою. Читаємо про се в „Громадськім Вістнику" в дописі з Снятинського повіту.

В повіті, який має 90% українського населення, працює всего 44 учителів-Українців і аж 76 учителів-Поляків.

Одна польська кляса припадає на 130 душ, одна українська кляса на 800 душ.

Польська програма шкільної науки не згадує нічого про науку історії українського народу і географії українських земель. Є всякі інструкції про навчанне чужих мов, але нема ніякої інструкції про навчанне української мови. Вже на третім році науки діи мусять знати цілу історію Польщі та географію польських земель.

Так виглядає українська народня школа в польській неволі.

Гайдельберґ, 28. липня, 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Григорій Пінюк з Allentown, Pa., від Укр. Амер. Горож. Клюбу $25.00

Попередно оголошено $193.75
ЗАГАЛЬНА СУМА $218.75.

Олександер Колесса.

НАД ГОРОДОМ ДАНИЛА.

Вечірнє сонце тихим світом
Мигнин, як рож весняний, квітом
Ще о обпадають в теплім маю
Обсипує столицю краю.
Румяні хмарки ясно-мрійні
Цілують, як човни легкі, стрійні.
В долині, під шатром багряним
Туман сербанком серебряним
Обмотує край кіпловини.
Одні лише стрімкі вершини
Церков ще сонце золотить
Та уміє сумна могила
Над замком славного Данила
В кріваяни сяєві тремтить...
Важка Задума тиші крила
Над городем новим простерла,
Де Польща гордо со розперла...
Чи-ж народу душа замерла?!
Чи поневолена, здавена
Ведьмоків блеском заманена.
Чужинцеви ся покорила?
Там, де князі та їх дружина
Від пор хижацьких ворогів
Обороняли давний Львів,
Спокій, добро горожанина,
Де по оживлених крамницях
Струєсь золото пласко,
Росли золочені хорами
Церкви, будинки, як палати,
Там, де мистецтво й ремесло
У мирі й гараздї цвило
Давало хліб і для сіроми,
Там ляцькії горді магнати
Над нами стали панувати,
Та перевертнів хитрих рій
Обсів бездольний нарід мій!...
Сей нарід парпів, біднота,
Утік за городські ворота...
Із господаря — зайдарі
Живуть, як гнаний звір, в норі...
Та вже-ж не вічна ся неволя!
Прийде пора, і краща доля
Заблисне в нужарів хатах;
А понад веж сих гордих шпиль
На волі нашої могилі
Засяє український стяг!...

З ВЕРШИН І НИЗИН

збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" й „Великі щоковини". У біоґрафічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій. Брошурована $2.75, в полотняній оправі $3.40.

Замовленя посилайте на адресу:

"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

СПРОСТОВАННЄ.

В 176 числі „Свободи" з дня 1. серпня с. р. зайшла через недогляд помилка у справі жертв голодуючим на Україні, котрі збиралось на вічу в Пасейку 16. липня с. р.

Там сказано, що В. Мельник, секр. віча, жертвував $5.00, а має бути В. Мельничук, секр. віча жертвував $5.00 Отсим се простується.

Д. Лещишин, секр. віча.

НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТАМ В ЕВРОПІ.

ВИКАЗ ОПІКУНІВ.

Дотепер, крім попередно оголошених, зголосились опікуни для студентів:

Ліґа Ам. Горожан і Ветеранів, Ню Йорк, Н. Й., для Балицького Левка ч. 1, Свободи Евгена ч. 192 і Осипа Станимира ч. 208.

Братство св. Николая, 16. від. Провидіння, Нортгемтон, Па., для студ. Осипа Федушинського ч. 225.

Українським Товариством в Питсбурґ, Па., призначено на просьбу добр. В. Мелеховича студ. Костева Василя ч. 107 і Семенюка Марка ч. 197.

о. Іван Ортинський, Ембрідж, Па., для двох студентів ч.ч. 159 і 160.

Опікунів мають вже студенти, що оголошені під ч.ч. 102, 21, 117, 238, 101, 59, 108, 110, 218, 236, 150, 1, 192, 208, 225, 107, 197, 159 і 160. Разом 19 студентів має опікунів.

Рівночасно просимо всі Хвальні Товариства і Всч. Отців, до яких ми вислали наші обіжники в справі помочі укр. студентам в Европі, о ласкаву відповідь чи то із зголошенням на удержанне студента, чи відмовну, з огляду на се, що шкільний рік за плечима, тож треба доложити всіх зусиль, щоби українські студенти були забезпечені матеріяльно.

Таксамо апелюємо о поміч отсею дорогою до низше названих громадян, на яких покликуються знайомі їм студенти, а адрес яких вони не мають. Імена тих студентів є слідуючі:

Петро Яремкевич ч. 246, покликується на Василя Волежанського, Филаделфія, Па.

Іван Петришин ч. 167, на П. Вівсяник і Семена Михайленко.

Осип і Марія Стойкевич, ч.ч. 213 і 212, на Стокевичів в Істон, Па., і Бофало, Н. Й.

Петро Демчук, ч. 49, на Жибчина.

Омелян Гундич, ч. 43, на Гундича в Олифанті.

Роман Іванець, ч. 81, на брата в Ню Йорку.

Іван Тимчишин, ч. 217, на Осипа Косар.

Степан Цимбала, ч. 232, на Петра Бурган.

Евген і Зенон Дурделло, ч.ч. 61 і 60 на тіт. брата Николенко в Ню Йорку.

Дмитро Худобяк, ч. 229, на Миколу Бачинського і Катерину Кознюк.

Михайло Плешкан, ч. 170, на свого тов. Івана Кіцулу.

Михайло Дуба, ч. 58, на Василя Дуба, Рачестер.

Теодор Димка, ч. 52, на свойого брата.

Василь Вовк, ч. 24, на М. Смагу в Шікаґо.

Всіх висше названих знайомих студ. просимо нас повідомити, чи вони є в змозі давати студентам підмогу, чи ні.

До цілого-ж українського загалу в Америці звертаємося з просьбою подбати про се, щоб тих 250 студентів, яких імена були оголошені, мали поміч вже з початком сего шк. року. Памятайте, що „В ШКОЛІ НАША БУДУЧНІСТЬ!" Тож не ждіть на нікого, а виберіть собі одного студента і зверніться до нас по інформації на адресу: 30 EAST 7th ST., NEW YORK, N. Y. Грошеві посилки просимо посилати на адресу скарбника: Walter Yorema, 115 Avenue A, New York, N. Y., куди треба також посилати одноразові, хочби і найменьші, жертви на „Фонд підмоги українським студентам в Европі".

В Ню Йорку, 10. серпня, 1922.

ЗА ТОВАРИСТВО УКР. МОЛОДЖІ В НЮ ЙОРКУ:

Богдан Каштанюк, голова. Осип Білоган, секретар.

КООПЕРАЦІЯ НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ РУСИ

Краєвий Кооперативний Союз.

Кооперація на Підкарпатській Руси була слабо розвинена, а й тепер не стоїть вона краще. Мадярська статистика виказувала на території нинішньої Підкарпатської Руси 279 спілок або — як їх тут з словацького називають — „дружесів", а саме:

щаничо-позичкових	154
конзумових	86
господарських	23
кошикарських	11
овочевих	2
инших	3
Разом	279

Всі ці спілки, збудовані на централістичній системі, не давали майже жадної свободи рухів ні жадної самостійности, а тим самим не могли мати для населення жадного виховуючого значіння. В додатку були це чисто мадярські інституції й народ найкрасше означив їх характер називаючи ці склепи чи каси „аломскими" тоб-то державними.

По переході країни під чеську владу стало рубом у кооперативній справі питання: як обновити діяльність кооператив. Були дві дороги: 1) спричинити виступлення всіх спілок на Підкарпатській Руси з мадярських централь, що можна би зробити також дорогою закона, як це сталося на Словачині, не ждучи остаточної ліквідації взаїмних претенсій спілок і централь, відновлювати й закладати нові; 2) лишити старі спілки, а вибудувати нову централю й нові спілки, до яких прилучилися б старі. Вибрано цю другу дорогу, бо така праця була вдячнійша. Люде доброї волі — не фахові кооператори, бо їх тут немає, почали ладити при помочі галицьких Українців статут для нової централі. Але й кацапи занюхали письмо носом і не хотіли допустити, щоби ініціятива вийшла виключно з народницького табору. Влада устроїла при земельнім рефераті кооперативне бюро, до якого найбільша чеська коопер. централя прислала свого ревідента, легоонера Осипа Рака. Себ довів до компромісу обидві групи: народницьку й москвофільську. І дня 15. квітня 1920 р. відбулися основні загальні збори „Краєвого Кооперативного Союза". Статут крім 5 звичайних членів дирекція має ще: 1 члена відпоручника центрам чеських кооператив, 1 члена відпоручника міністерства хліборобства, вкінці правительственного комісаря, який має право вета; а навіть анульовання рішень дирекції. Чеська централя вплатила відразу 1.000 паїв по кч. 500 і отворила кредит у товарах, а міністерство хліборобства призвало субвенцію на організацію. Вибрана на 1-их загальних зборах дирекція складалася з 3 членів народницького напрямку (д. др. Василь Гаджеба, голова, а члени: Др. Томій Бращайко й о. Августин Волошин), а з москвофільського боку: Др. Ілля Гаджеба (умірковаий москвофіл) і дентист Др. Владимір Гомічков, фанатик-москвофіл, голова православної церкви на Підкарп. Руси. Членів основателів було 22 народників і 20 москвофілів. Надзірна рада зложена з 6 членів, складалися по полам із представників обидвох сторін.

Від самого початку було непростимою похибкою, що народовці уступили правительству та згодилися йти разом із кацапами, а дальше, що між вибраними не було ні одного фаховця-кооператора. Це потім і відбилося на веденню Союза. Півурядовий характер Союза, поміч держави й чеської централі кооператив приспали чуйність дирекції й Надзірної Ради й вони всі звірилися на директора Рака, дотеперішнього шефа кооперативного бюра. Він мав ініціятиву й розмах, але не числився з обставинами. Зробив великі закупна господарських машин, часто тут непригожих, і мануфактури. Відразу торговельна чинність Союза сіла на мілину й наслідки цеї фатальної господарки тягнуться ще дотепер і не знати, коли скінчаться.

Дещо, хоч і не зовсім щасливійше, розвинув Союз з початку свою організаційну діяльність. Богато урядників розїжало по селах і без конечної потреби й без провірення, чи кому в селі спілку вести, закладали спілки. І спілки росли. Писалися обширні звіти, йшла реклямa в пресі, але хісна було з того мало. Селяне кинулися до спілок повкладали більші суми на паї та лиш їхали до централі по товар. Не будуче фаховцями накупили забогато й непідходящого. Товар стояв, а ціни тимчасом впали до половини. Через це богато спілок попало в біду й замість шукати причин лиха та направити, кидали все на божу волю й на все зражувалися до Союза й до кооперації. Правда, що не всюди було однаково. Проворніші розпродали товар, хоч із стратою, накупили иншого й виратувалися з опресії.

Кацапи зразу обсадили орґанізаційний відділ Союза і через те надавали на Союз Союзові в спілкам кацапський вигляд. Народницьким членам дирекції не стало вкінці терпцю й вони рішучо відмовилися приняти в члени Союза двох кацапських головачів Д-ра А. Гагатка й А. Бескида. Др. Гомічков на знак протесту виступив із дирекції. Другий кацапський член виступив вже передше зо службових причин. Для доповнення дирекції скликано в 1921 р. загальні збори, на котрих між ин. мала наступити зміна статуса в тім напрямі, щоби чеській централі забезпечити голос відповідно до числа паїв. Збори ті відбулися під знаком боротьби народників із кацапами. Завдяки українським емігрантам, яких диєкція приняла в члени народовецький напрямок поділив і до дирекції вибрано представника руської соц.-дем. партії, б. майора Укр. Галицької Армії Евгена Пузу, а до надзірної ради 3 з руської сторони. Кацапи прогодосили бойкот Союза, а навіть зачали організувати свою кооперативну Централю, але дотепер не проявили під тим зглядом жадного успіху. Виступило в наслідок їхньої аґітації декілька членів фізичних і 3 спілки. Принято і зміну статута, але він задля формальних причин судом не був затверджений. Дирекція викинула всіх урядників-кацапів, а на їх місця отворено орґанізаційно-ревізійний відділ, до якого покликано і двох галицьких Українців. В наслідок ревізії централі, Рака як директора звільнено, а прийшов новий, чисто купець.

Хоч Союз під торговельним оглядом не дописав, то все таки його діяльність має й добрі сторони за собою. В першій мірі це конкуренція торговцям, майже самим Жидам, які вміли порозумітися на шкоду загалу, але під натиском небезпечного конкурента мусіли хоч-не-хоч знижувати ціну. Дальше була робота Союза такі наслідки, що люде, які дивилися на торговлю, як на штуку доступну тільки Жидам, взялися й собі до торговлі і — леди для кооперації проломані. Пропаганда зробила своє також і в напрямі раціональнішої господарки, бо освоїли селяне з господарськими машинами, шутчним навозом тощо. Тепер вже не закладається на нових спілках для аґітації і без провірення проводу. За те основані розвиваються правильно. Двох ревізорів обїздить села, переводить контролю, а одночасно закладає касові книги та вчить їх вести. Ідею кооперації пропаґується також часописцю „Кооператива", місячником 8—12 сторін 8-ки, яку дістають даром спілки й члени фізичні. Ревізії переводиться безплатно, на кошти правительства. Видано торговельні книги з поучениями, як їх вести; в пляні є веденне курсів для спілкових книго- і діловодів. Внутрішне урядування в Союзі русько-ческе, на зовні зо сторонами, в їхній мові. Урядництво все ческе, з У-країнці згадані, 2 Галичан і Наддніпрянець.

Членів має Союз коло 180, з того більш половини фізичних, решта коло 80 спілки, і то так: (стан 5. червня 1922) споживчих 33, кредитових 28, овочевих 5, 3 складочних, 1 господарська, 1 „Народна Торговля", 1 продукційна. Крім сих 3 спілки чеських урядників і лґіонарів. З них ледви половина працює. Бракує доброго проводу. До інтеліґенції, як я вж енераз згадував, народ відноситься з недовірем, а сам нічого не вдіє, бо темний і подовірчивий. Закладають нераз кооперативу з кількох членів в високих цінах, щоби зиску не ділити. Дивіденду хотілби мати бодай 50%.

Союз іде отже слабо. Причиною те, що не був він випливом волі з долини, але накиненою державною націоєю орґанізацією — тому й до Союза прийшла назва „аломский" (державний). Стан сумний. Союз боротеться зі економічною крізою та не може з неї вибристи.

Може бути, що коли вийде закон про підчинненє всіх істнуючих старих спілок Кр. Коопер. Союзови, тоді Союз оживить старі спілки і разом із новими заложить твердy основу до кооперативної будівлі.

Образ кооперації не буде вірний, коли не згадаємо про ще одну спробу орґанізації кооперативних спілок, а саме про „Народну Торговлю". Але це в слідуючій статті.

„Народна Торговля".

Не дуже вдачна кооперативна акція Краєвого Кооперативного Союза спонукала гурток людей в Густі заложити окрему кооперативну орґанізацію і поширити її на села. І в січни 1921 р. заложено в Густі спілку під назвою „Народна Торговля", яка в половині лютого отворила в Густі свою крамницю. Зачалося з дуже незначним основним капіталом, до всего 15.000 корон чеськи (коло 300 долярів), який зложило 130 членів. Крамниця розвивалася гарно й уже в маю приймає „Торговля" другого урядника й робить приготовання до оснування кооперативних крамниць по селах. З кінцем серпня повстає перша крамниця в селі Березові, потім число росте і кінцем 1921 р. число крамниць дійшло до 14. Крім того за ініціятивою „Н. Торговля" повстали 3 самостійні спілки.

Крамниці по селах не чуючи себе на селах брали до проводу фахових людей що більшій части українських еміґрантів. І розвивались гарно. За цілий час отвор дійшов до 4 мілїони кор. чеських, число паїв зрело до 1444, а число членів до 652.

Але головними пайщиками були густскі міщане, які з дуже великим недовірем бралися до діла та боялися страти. Хотіли також за великих зисків. Все це складалося на те, що „Торговля" не могла розвинутися на велику скалю, бо дирекція гальмувала все, бо боялася страти. Коли головний урядник „Торговлі" (Кунда перейшов до Ужгороду, дирекція по ріжних ваганнях всі крамниці по селах, а також в Густі зліквідувала та передала їх на приватну ініціятиву. Вони істнують дальше; чи довго видержуть поодиночки ту конкуренцію, яку лекше богато можна було видержати зорґанізованим, не знати.

Але й ся спроба вийшла кооперації на користь. Селянство заінтересувалося с п р а в о ю. Спроба скінчилася скоро через поводовання страти.

Однак ідея „Народної Торговлі" не закинена, її зачали орґанізувати з центра, з Ужгороду. В марті 1922 р. заклався ініціятивний гурток, зібрав пай тай пустив діло в рух. Головним директором вибрано пана Евгена Пузу. Ся нова „Торговля" заложила поки що свою крамницю в Севлюці, а дальше робить підготовання до відкриття инших. Старання о відкриття льокало в Ужгороді покінчилися нічим і вона на разі не може зачати в Ужгороді нічого.

Як далеко зайде „Н. Торговля", годі предвидіти. Конкуренція тяжка, а також не має вона людей еахових, котрі повеліби її, куди треба.

* * *

При товаристві военних інвалідів, вдів і сиріт Підкарпатської Руси „Надія" заложилася торговельно-промислова спілка, зложена виключно з інвалідів, що має на цілі працю над інвалідами й буде всюди отвирати інвалідські спілки. Головним директором є голова „Надії" Др Юрій Бращайко. Тому, що правительство приступило до нового розділу трафік і корчем, які мають в великій части припасти інвалідам, вдовам і сиротам, інвалідська спілка має перед собою гарну будучність.

На разі ще жадної діяльности не проявила.

На закінчення огляду кооперації на Підкарпатській Руси треба згадати ще декілька крамниць, які повстали при читальних „Просвіти". Деякі гарно розвиваються. Буває й так, що читальня засне, а видимим знаком по ній, ще й під назвою „Просвіта" остає в селі та продовжує крамницю.

СПРОСТОВАННЄ ПОХИБКИ.

В дописи п. з. „Аматорське представленнє з д. 25. червня, поміщений в ч. 155 „Свободи" та підписаний „Нюйоркський гість" вкралася похибка, котру дописуватель просить нас спростувати. Мало там бути подано, що аматорський кружок уряджуючий представленнє, був під проводом д. Стефана Грабара.

БАЛТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

9 BROADWAY, NEW YORK, N.Y.

ДО ГАМБУРГА ДАНЦІГА І ЛІБАВИ

КАБІНИ ТРЕТОЇ КЛЯСИ

3 2, 4, 6 і 8 ЛІЖКАМИ.

Третою клясою з Нюйорку, Бостону або Філядельфії впрост до Гамбурга $103.50; до Данціґу $106.50; до Лібави $107.00 і $5 поголовне. — Ми заплатимо за тікет з Бостону або Філядельфії до Нюйорку.

S. S. LATVIA ..... AUG. 23
S. S. LITUANIA ..... SEPT. 6

Голоситься до місцевих аґентів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

25% ОПУСТУ!!!

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержанне своєї літератури, не жаліли часу на читанне книжок, не дивились обозтно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не дійшло. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, єсли народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свободи" (Українського Народного Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці попирають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

НАЙНОВІШІ КНИЖКИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ:

Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. Й ілюстраціями	20
Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою Б. Л. Й ілюстраціями	20
Біблія, святе письмо старого і нового завіту мовою руско-українською, переклад П. О. Куліша, І.-С. Левицького і д-ра І. Пулюя, в полот. оправі	3.00
Борці за правду, історичне оповідання А. Кащенка, видання 4-те	45
Відродженне, роман в 3-ох частях, гр. Льва Н. Толстоя (переклав В. Сімович)	2.25
Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге виданнє з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі	3.75
Голем, оповіданнє, Г. Майрінка (переклав В. Левицький). Брошур. 1.25, в оправі	150
Залісє, повість Олени Маковея, друге справлене виданнє, брош. 1.00, опр.	1.25
Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, брош. 1.25, опр.	1.50
Земля, повість Ольги Кобилянської, брош. 1.75, опр.	2.00
З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій. Брош. 2.75, в полот. оправі	3.40
З Дніпра на Дунай, оповідання для нацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-те	40
З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся	60
Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з англійської М. Павлик)	1.50
Історія Греції та Риму для шкіл і самонаук, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський	65
Історія української громади в Раштаті, нап. Омелян Терлецький, з ілюстраціями	1.75
Казки братів Ґріммів, з передним словом, портретом автора і малюнками в тексті	20
Казки братів Ґрімм в чотирох томах з 180 малюнками, томах з 180 малюнками, том I.	60
Казки Вільгельма Гауффа, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок)	60
Кайдашева сім'я, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволи, брош. 1.25, опр.	150
Книжка про Німеччину. Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В картон. оправі	1.00
Кобзар Тараса Шевченка, з портретом автора, сторін XVI+707, брош. 1.50, в полот. оправі	2.25
Козацька пісня, оповідання з козацької старовини, Андрія Чайковського, друге виданнє	40
Коротка історія Козаччини, нап. проф. Володимир Антонович, із переднім словом про життє та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і увагами д-ра Мирона Кордуби, друге виданнє	65
Коротка історія України (з багатьома малюнками і мапами) Івана Крип'якевича, опр.	50
Лис Микита. З німецького перекл. ів. Франко	50
Літературні характеристики українських письменників, І. Іван Франко (поезія), нап. Антін Крушельницький, опр.	1.25

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий мані-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкання по малих місцевостях повинні при замовлюванню книжок посилати 10 центів на редиґстр. За недоручені книжки коли замовляючий не прислав на редиґстр 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

Кождий, хто замовить найменше на 5 дол., дістане з поданих цін четвертину (25%) опусту.

ДЛЯ ТИХ, ХТО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖІЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНІШИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий мані-ордер на імя, яке подано у поданій адресі:

„SVOBODA"
83 Grand Street Jersey City, N. J.

І. Райдер Гегард.

ВИПРАВА ПО АФРИКАНСЬКІ СКАРБИ.

(Продовження). (20)

Перші спроби.

Другого дня зроблено першу спробу. Перше всего, вони випробували міц ланцюга та старого колеса і переконалися, що вони добре могли витримати потрібне напруженне. Тепер Маєрови лишалося тільки сісти на деревне сидіннє, захопивши з собою лямпочку з олієм і, на випадок, як би вона погасла, свічки та сірники, яких в них був цілий з собою запас.

Він сміливо зробив все се і перелїз через цямрини, тим часом, як решта троє взялись за ручки колеса. Вони почали спускати його, і бліде обличчя Маєра почало потрохи зникати в чорній глибині. За кожним поворотом колеса вони спиняліся, щоб дати йому спроможність придивитися стіні криниці. Спустившися на пятьдесять стіп, він крикнув до них, щоб вони спинили колесо; вони зробили так, прислухаючись до ударів його молотка по камінній стіні.

За якийсь час він знову казав себе спускати, вони так і робили, аж поки не розмотався майже ввесь ланцюг, з чого вони зрозуміли, що він уже над самою водою. Тоді Беніта перехилилася через край криниці і побачила, що світло лямпочки внизу погасло, але він робив ніякої спроби, щоб знову засвітити його. Вони дали кликати його, і не одержуючи жадної відповіди, почали помашатися тамвайки, бо ж треба добре стереже отруйний газ. Крім того, мало не по всіх криницях робиться підлога, щоб захистити воду від сміття, що летить згори; що-ж до каміння вмурованого в стіну, то се певно зроблено, щоб полагодити стіну і не дати криниці завалитися".

„Сподіваюся, що так" — відповів Маєр", — бо я сам зважуся ще раз спуститися туди, тим добре провітриться воздух, а довідатись про се можна буде тільки спробувавши його на собі, хоч можна дещо пізнати й за помочию ліхтаря спущеного на мотузі".

На сім скінчилась їх перша спроба. Пошукання почалися знову аж на другий день, коли Маєр почув себе вже доволі дужим після свого отруєння і після болю, який йому спричинило тертя матузів. З того дня, Беніта, що зблизька придивлялася сему чоловікови, зауважила значну і з кожним разом все більшу зміну в його поводженю. До того часу він завжди видавався людиною надзвичайно повздержливою. Тільки в двох випадках він показав її свою душу: підчас балачки на березі озера Крісті в день приїзду ґінців Моліма, коли він вивив перед нею свою палку жадобу до багацтва та влади, і зовсім недавно, коли він забив посланця-Татабела. Проте вона була певна, що в його палка і неспокійна душа; що його спокій був, як той лід, що вкриває струмок, під котрим бурхливо тече вода в невідому далечінь. Вона вгадувала про се, не дивлючись на нерухомість його блідого обличчя, по раптовому блиску його запальних чорних очей і по багатьох инших ознаках.

Наприклад, коли він опамятувався після непритомности, з уст його вилетіли якісь слова німецькою мовою, яку вона розуміла дуже гарно, але їй почулися, що він вимовив її імя поруч з словами-пестощами. Від того дня він зробився не такий обережний, або краще сказати, він починав по троху губити свою здібність тримати себе в руках. Він розпалювався ні з сього ні з того, починав про все розповідати, що він робити-ме, як вони знайдуть золото, як він помститься на всіх тих, хто примушував його терпіти і як він зробиться справжнім „королем".

„Я боюся, щоб ви не почували себе занадто самотним у вашім високім становищі"—промовила Беніта з неуважною посмішкою: Але вона зразу-ж пожалувала, що так сказала. Він подивився на неї особливим, неприємним її поглядом, і сказав:

„Е, ні! В мене буде краля — прекрасна краля, якій я дам багацтва, яку я обсипляю золотом і оточу коханнем та повагою".

„Яка щаслива жінка!" — сказала Беніта, сміючись, і хутко втікла, як тільки знайшла до того причину.

Часом, особливо вечерами, він починав ходити туди і сюди перед печерою, розмовляючи сам з собою і співаючи своїм звінким голосом якісь чудні дивні німецькі пісні. Він також не раз лазив на гранітовий кнуп, довго сидів там і кликав її, запрохуючи поділити з ним його трон. Зрештою його поведінне зовсім не перемінилося.

З огляду на неможливість провадити далі пошукання в криниці, друге що вони зробили, се пильно обдивилися каплицю в середині печері. Вони оглядали кождісінький каменець в стіні, постукуючи по них молотком і прислухаючись до звуку, сподіваючись натикнутися на порожнє місце. Але се не доправдало чі до чого. Вони також оглядали вівтар, який, як показалося, був зроблений з одного кавалка граніту. За міччю зробленої ними драбини вони оглянули хрест і переконалися, що біла фігура на хресті була зроблена з якоїсь поганської статуї, бо ззаду на ній стояли фігури останки матері, та довгого волосся, яких артист не вважав потрібним знищити. Вони зауважили також, що руки були приробленї окремо і зроблені з трохи инакшого каменя, а також, що статуя почасти налягала усією своєю вагою на залізну скобу, яка підпирала тіло, а почасти трималася на міцнім мідянім дроті, який був зкручений як матузок, пофарбований білою фарбою і обмотаний кругом серпанком. Сей дріт просиснений був крізь діри, що, пророблені в ґранїті, в поперечнику хреста, який знов був вибитий в дебелій камінній стіні.

Цікаво, що оглядання хреста поручено Кліфрови та Беніті, бо Джекобови Маєрови було, очевидно, неприємно братися за сю справу. Жид з роду, і разом з тим, людина, що отверто не визнавала ніякої віри, він рівночасно наче боявся сього символа християнської віри, який приносив, на його слова, саме тілько нещасте; одначе се не перешкодило йому без вагань і без гриже сумління обчищати і знущатися над мерцями, що лежали коло самісінького хреста.

Оглядини хреста не дали їм нічого; але в ту хвилину, як Кліфорд спускався з ліхтарем в руці по драбині, яку підтримувала Беніта, Джекоб Маєр, що стояв під вівтарем радісно заґукав до них, що він знайшов щось цікавого.

„В такім разі ви зробили більше, як ми" — промовив Кліфорд, спускаючи драбину на землю і скваплю йдучи до Джекоба.

Маєр, що тільки що кінчив обдивлятися стіни, пильно оглядав підлогу за поміччю особливої палиці.

„Слухайте", — сказав він, стукаючи тяжкою палицею трошки правійше від вівтаря, від чого йшов різкий металовий звук, який звичайно віддає цілий камінь. Він став ближче і вдарив коло самісінького вівтаря, але сим разом гук був порожний і дзвінкий; він повторив сю спробу кілька разів раз-за-разом, поки вони не впевнилися, де кінчається цілий камінь і де начинається місце, яке видавалося порожнім, і займало простору вісім квадратових стіп.

„Ми знайшли його. Се вхід в те місце, де лежить золото" — вимовив Маєр, триюмфуючи, а другі очевидно готові були згодитись з ним.

(Дальше буде).

ТЕОДОР ГЛАДКИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ АРТИСТ МАЛЯР
ЗІ СТАРОГО КРАЮ

Малює церкви, образи, сценерії і декорації, виконує іконостаси, вівтарі, кивоти і всі инші роботи після ріжних стилів.
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ШИФКАРТИ

на поспішні кораблі до краю і з краю. Через море в осьмох днях. Каюти в 3-ій клясі на 2, 4 і 6 осіб. Чесна обслуга і совісна опіка. Пашпорти виробляємо листовно. Також виробляємо документа, що можете вернутися назад до Америки в 6-ох місяцях без жадних клопотів.

ХОЧЕТЕ СПРОВАДИТИ РОДИНУ ДО АМЕРИКИ

Першого липня зачнуть пускати до Америки призначене число емігрантів кождої національности на 1922/23 рік, отже хто пішле шіфкарту скорше, того родина зможе приїхати скорше. Пишіть по інформації ще нині.

ГРОШІ ПЕРЕСИЛАЄМО ДО КРАЮ і гарантуємо, що родина отримає в трох тижнях. Полагоджуємо всі грунтові справи як: контракти, інтабуляції, поповнення і ін. Пишіть до:

AMERICAN UKRAINIAN BUREAU, Inc.
520 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.
(Philadelphia Office: 322 N. 8th Street)
ЗА УПРАВУ БЮРА: — АНТІН ПАШУК, пред.

РІДКІ МЕТАЛИ.

Плятина.

Плятина находиться в природі подібно як золото в чистім (самороднім) стані, звичайно в менших або більших зернах і ясноталевої краски. Кристалізує дуже рідко в менших або більших зернах ясноталевої краски. Кристалізує дуже рідко в шестистінниках і осьмистінниках.

Плятина дасся зарисувати лиш твердим зелізом або сталлю. Від води є 20 разів тяжша, а кована ще більше. Бо 12-5, тому належить до найтяжших тіл, які ми знаємо. Зі всіх металів дасся найтяжше стопити, бо аж в темп. 2170 Цельзія. Є дуже розтяжна, не розпускаєся в звичайних квасах, лиш як золото що йно в царській воді.

Для тих прикмет плятина має широке приміненє при виробах ріжних наукових апаратів. Роблять з неї плитки до гальванічних батерий, зеркала до телескопів, огнетревалі бляшки, дротики, тиглі і мисочки до аналізи в хемічних лябораториях і т. д.

Плятини достарчає головно Росія, а іменно Ураль. Добувають її, так як золото, з наплавних лісків струями води.

Манган.

Манган є цінним крихким металем, подібним до зеліза, барву має сіраво-білу і слабий блеск. З мідію і цинком творить аліяжі і служить враз з углем як додаток до стали. Видобувають его з мінерала пірольозиту, руди що находиться в Турингії, Моравії, Чехії і Саксонії. Уживають її до закрашування скла, до мальованя на порцеляні і фаянсі, до глязури в гончарстві і до вирібки олійних фарб.

Антимон.

На близшу увагу заслугують три мінеральні сірчаки, а то: авріпігмент, реальгар і антимоніт. Перші два є сірчаками арсену, а третий, що кристалізує в стовпчиках є сірчаком антимону. Уживають їх до виготовлення обох металів.

Чистий антимон уживаєся до пожиточних стопів з иншими металями.

Арсен і нікель.

Арсен дасся легко злучити з нікелем на окис що носить назву „аршенік", (Незвичайно сильна отруя).

Нікель є гарно полискуючим металем, ясноталевої краски. Він має дуже цінні для практики прикмети. Твердий як зелізо, дасся легко сповати і виклепувати на бляшки, до того незміняє ся на воздусі. Уживають его до вибивани монет і нікльованя дрібних зелізних виробів. Відзначає ся великим питамим тягарем і тим, що є магнетний.

Нікель витоплюють з нікелину, тяжкого мінерала, що є злукою нікелю і арсену:

Ртуть.

Ртуть (або живе срібло) є в звичайній температурі одиноким плинним металем. Замерзає в 40 Цельзія понизче зера і стипаєся тоді в шестистінні кристали, а кипить при 357 Цельзія. Барву має цинково-білу, з сильним металним блеском. Від води є 13·6 разів тяжша. Ртуть є первнем. Розпускає в собі срібло, золото, цинку, цинк і творить з ними амальгами. При помочи тих амальгамів можна в огні позолочувати і посріблювати. Циновий амальгам служить за підклад до зеркал.

Уживають її до ріжних фізикальних і хемічних приладів, крім того находить она важне приміненє в лічництві (роблять з неї сублімат — сильно дезинфекційне средство). Є сильною отруєю.

Видобувають її з руди Кановар.

В кристальних лупаках і старших осадових скалах в Ідрії (Країна), Альмаден (Еспанія), на Україні над Донцем і в Баньскій Шавниці на Угорщині, а найбільше в Каліфорнії, є той мінерал, розповсюднений в безформених брилах або нарослих дрібних кристалах (ромбостінники). Барву має червону (кошенільову або скарлатну), блеск у кристалів диманттний.

Складає ся з 200 частий ртути і 32 частий сірки, є він тому сірчаком ртути.

Уживають його до видобування металічної ртути і як гарну червону фарбу.

Олександер Колесса.

МОВ ДОЩИК ЗОЛОТИЙ.

Мов дощик золотий
Лаєсь сонячне проміннє;
Сяє, мистець малий
Тонкеє павутиннє:

І серденько моє
Сповилося думками:
Сяує їх та сниє
І шле день тень світами.

Летять мої гадки
Тихенько та поволи
Мов срібні мисточки
Кружляють понад поле.

По чорному лану
Сіяч вагом ступає
І мов земли до сну
Колисанку співає.

І пісонька летить
На загони пустії
А в ній журба гасить
Неємний блеск надії.

Черняк ту навіяний
Верхнім, доточить груди
Що хліба до весни
За мало дням буде.

На панській он земли
При невеселім лузі
Погорбилися воли
Помучились у плузі.

І панські наймити
За плугом ся сливити
Мов хочуть відвійти
Завроднії сили...

Туга і сум лежит
Мов мрака на долині;
Ключ журавлів летит
По синяй рівнині.

Возьмить ми жураві
З собою аж за море
В незнаний кут землі,
Де спит ще людеське горе.

ЕМІГРАНТ ЧИЧЕРІН.

Кишенів, 29. липня. Бесарабська газета „Наше Слово" друкує повідомленя свого Віденського кореспондента про те, що до Відня приїхав з Берліну Чичерін.

„Місцеві журналісти, пише кореспондент, дізнавшись про його приїзд, звернулися в Совітську Місію з проханням улаштувати розмову Чичерина з представниками преси.

Представник Совітської Місії у Відні, після двохденних переговорів представників преси через його з Чичерином, заявив їм офіційно:

— „Російський громадянин Чичерин, який прибув до Відня, відмовляється від розмови з представками Віденської преси на які-б то не було політичні теми, через те, що після законів Австрійської Республіки займатися будь якою політикою".

— Бувший комісар по закордонних справах, громадянин Чичерін, нині не у керми, заявив далі „дипльомат з Місії" і перебуває в Австрії на положенню Еміґранта.

Коментуючи цю заяву, преса розоблачає одначе справжню підкладку перебування Чичеріна в Австрії.

З'ясовується,, що озалишивши свою посаду. Чичерін з сімєю переселився до Берліну.

Але, в звязку зі вбивством Ратенау, боючись за своє життя та за життя семї, Чичерін еміґрував до Австрії.

До речі, сама уважна перевірка не найшла записів Чичеріна в адресному столі Віденського Поліцей-Дирекціон'а, через що маються підстави гадати, що Чичерін-еміґрант живе під... новим псевдоніомом,..."

Є докази переведеня в життя таємної постанови комуністів щодо ревакуації всіх відповідальних робітників за-кордон.

СЛІДСТВО В СПРАВІ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АГЕНТІВ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Іміґраційний комішенер нюйорського порту Гичкак переслухував в вівторок Йосифа Ковальського, як кажуть іміґраційні урядники, большевицького агента в Злучених Державах, за те, що він мав приїхати до Злучених Держав мимо сього, що його вже раз іміґраційні власти депортували (видалили) з Америки й заборонили назад вертати.

Його справу має рішити федеральна велика лава присяжних суддів, а поки вона буде зложена, Ковальського по переслуханню знов замкнено в вязниці.

НЕ ВДАЛОСЯ ТЕАТРАЛЬНЕ „ОБМАНСТВО".

В місточку Сан Матео, Каліфорнія, здоймало одно підприємство рухомих образків образ, в якім Індіяни привязують героя драми до стовпа, щоби його спалити живцем. Хоч після плянів огонь мав бути нешкідливий для героя, мимо сього дирекція зарядила сцену якось так нещасливо, що головний актор Босворт потерпів тяжкі попарення на руках та лици.

ГАМБУРГ

Проста дорога через подивляючі нові „О" кораблі. Тада сполучена до всіх частий Европи.

OKOPESA . . Aug.26, Sept.30, Nov. 4
ORBITA . . Sept.9, Oct.14, Nov.18
ORDUNA . Sept.16, Oct.21, Nov.25

Впрост до Чербо, Сватгемптон і Гамбурґ.

Всі каблї замкнені. Нікакої екстра оплати.

ROYAL MAIL STEAM PACKET CO.
SANDERSON & SON, Inc., Agents
26 Broadway, New York
117 W. Washington St., Chicago
або котрий небудь місцевий агент.

ЕВРОПЕЙСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБЕДНАННЯ.

БУКАРЕШТ, 29. липня. — В Букарешт, під головуванням Голови Української Дипльоматаної Місії в Румунії професора К. Маціевича знову відбулося зібранням-горозмова присвячене обговоренням питанню европейсько-українських взаємовідносин і спільної співпраці на шляху національного визволення.

З метою витворення деольогічних підстав до українсько-европейського обєднання, а також з метою притягненни до цієї роботи широких верств українсько-европейського суспільства, постановлено періодично випускати спеціяльний орган-листівку під назвиком „Обєднання".

Приступлено до підготовки випуску першого числа цього органу.

НЕГРАМОТНІСТЬ В ЧЕСЬКІЙ АРМІЇ.

Згідно з останньою статистикою в чехословацькій армії є тільки 3 прц. неграмотних. Найменше неграмотних є між Чехами, а найбільше між Словаками і закарпатськими Українцями.

ПІДКИНЕНЕ ДИТЯ У ЛЬВОВІ.

На дних невідома жінка, при вулиці Саніги у Львові покинула одноріче дитя. Дитина мала в руках лист, в якому мати просить добрих людей заопікуватися її дочкою. Дитину віддано комісаріяту поліції.

МІЛІОН СТАРИХ ДІВИЦЬ.

Польський статистичний уряд оголосив статистику населення, яка вказує на чисельне відношення обох полів до себе. Загальне число населення в Польщі виносить 25.372.447. з того 2,094.831 чоловіків а 13,277.556 жінок. На 100 чоловіків припадає 110 жінок, з чого виходить, що міліон осіб жіночого полу — лишається старими паннами.

ЗАГАЛЬНО-ГРОМАДСЬКИЙ ПОДАТОК ЙДЕ ТУГО

БУКАРЕШТ. 3. серпня. — Оголошений большевиками загально-громадянський податок постуває кенско.

З сього приводу Харківська газета „Комуніст" повідомляє:

„Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету звенула увагу Київського, Волинського, Миколаївського, Одеського і Подільського Губерніяльних Виконавчих Комітетів на слабість праці по переведеню загально-громадянського податку і запропонувала негайно зміцнити податкову кампанію".

МІТИНГИ ВІДДАНІВ У.Н.СОЮЗА

АНСОНІЯ, КОНН. Тов. А. Бончевського, від. 10 повідомляє, що вперший мітинг відбудеться о 7. годині по полудни в неділю, 30. серпня 1922 в церковній гали. На порядку: вибір нового скарбника. Незвинувачений член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — А. Зановик, предс.; М. Мельник, секр.

ІСТОН, ПА. Тов. Богдана Хмельницького, від. 137 У. Н. Союза подає до відома, що мітинг відбудеться 70. серпня в читальницкій гали. Члени мусять явитися всі, аби полагодити справи відділу, занедбані через низді даного секретаря. Єсть також кількох членів, котрим належиться заплата хорости. Членів, котрі зникоть по двох тих плевках, вимаєсь подати адреси, і щоби не спізнювались прислили свої вкладки до відділу, щоби не потрібно було їх одного місяця суспендувати, а на другий місяць наново вписувати, бо це тілько робить богато труду в головній канцелярії та головному секретареви. На нашім теперішнім мітингу прибуде до нас посланник головним урядом тов. Стефан Кудрик і буде мав промову в справі організації. Тож явіться всі і приведіть нових членів до нашої славної організації та до нашого відділу. — Д. Іськів, секр.

ГАМТРАМК, МИШ. Тов. Згода, від. 20 У. Н. Союза повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 20. серпня о 12.30 годині пополудни в гали Української Хати, 2240 Ґрейлінґ Ґвенюю. Проситься всіх прибути на час, щоб скінчити перед вічем і обговорити справу купна города та негайної помочи. — Т. Мусій, пр.; А. Круж, секр.

ІРІ, ПА. Тов. св. Петра і Павла, від. 40 У. Н. Союза повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться в неділю, дня 20. серпня, о годині 6. вечером в гали Ф. Сасайчик під ч. 908 Гесс ул. Кождий член повинен явитись, бо суть важні справи до полагодженя. Так само повідомляється тих членів, котрі хотіли вступити до нашого братства і У. Н. Союза, нехай прийдуть на мітинг, бо будеться приймати тілько за подовну вступного до братства і У. Н. Союза. Котрі члени довгують, повинні вирівнати свій довг, бо в противни разі будуть суспендовані. Невинившися член заплатить карр 50 цнт., а урядник 1 доларр. — П. Вітковський, предс.; В. Гаврилів, кас.; Н. Гаврилів, секр.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ГОЛОДУЮЧИХ!

ФАРМИ!

ДОМИ І ЛЬОТИ В ЛОНҐ АЙЛЕНД.

Дім на 6 кімнат з городом, можете купити сейчас за $6.500. Готівки треба $1.000, решта на місячні сплати.

Крім того маю доми в ціні від $5000 до $15.000.

Льоти в гарнім положенню, близько гарна морська купіль. Ці льоти можете купити з малим задатком, решта на місячні сплати. Попри льоти йде стріт-кара; 10 мінут ходу до „елевейтра". По через льоти буде будуватися новий „собвей". Дуже добра нагода для наших людий. Кар-фер з Ню Йорку тільки 5 центів.

ДОМИ І ЛЬОТИ В RAHWAY і PLAINFEIELD, N. J.

Дім на 9 кімнат (2 фамільйний) і штор, рівнож велика цементова пивниця, ванни, синки, бойлери на горячу воду, зелізні печі, вода і газ. Попри дім йде стріт-кара; просто дому школа; 22 мінут ходу до дипо. Ціна $5.500, готівки від $1500 до $2500.

Крім того маю доми в ціні від $3000 до $8.000.

Льоти від $100 до $800.

По всякі інформації голоситись листовно або особисто до: 91-92

W. G. WINTONIAK,
30 E. 7th Street, New York City

ФАРМИ! ФАРМИ! ФАРМИ!

Маю до спродажи багато фарм в дуже добрім положенню і близько міста, на кождій фармі є всі будинки господарські і машини до ораня і инші знаряди.

1) 22 акри землі, 3 корови, кінь, безрога, руси, качки, 100 курий. Ціна $4.200. 91,93

2) 53 акри землі з лісом, 7 коров, 3 коні, 7 безрог, 1200 курий, гуси, качки, дуже красний сад зі всіма овочевими деревами. Ціна $9.000.

3) 42 акри, 4 корови, 2 коні, 200 курий. Ціна $6.000.

4) 55 акрів і дві хати, одна мурована а друга деревляна, 2 коні, 5 коров, кури, качки, гуси. Ціна $7.000.

5) 80 акрів, 7 коний, 20 коров, богато курий, гусий і качок, машини до ораня і молочення, автомобіль (трок) до воження молоки до міста. Ціна $12.000.

Як рівнож маю доми до продажи. 4 доми мурованих, ціна всіх 4-ох $9.000.

Штор, бучерня, гроцерня і дім. Ціна $9.000. Добра нагода для Українця. Голоситись прошу до:

HARRY PYPIUK, Real Estate,
803 N. Front St., Allentown, Pa.

ФАРМА мусить бути спродана в короткости. 100 акрів доброї землі, 6 будинків, дім на 12 помешкань, 6 коров, 3 коні, всьой дрів, всілякі машинерія, великий збір з поля, 2 милї від міста і зелізниці. Ціна $2.400, вплати $1400. Голоситись до: Павло Кутинський, 263 Avenue B, bet. 15 & 16 St., 3th floor, New York City. 91-95

ДОБРА НАГОДА набути дешево реальність. Дім з штором, шопа, великий огород. Продається по причині фамілійних непорозумінь. Голоситися до: M. Danchul, 30 Mitchell Ave., Linden, N. J. 91-92

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Фарма 140 акрів, великий сад, дім з 10 кімнат і другі забудовання, близько пременної дороги, 2 милї до міста, 9 гарних коров, 2 коні, 300 курий, всі посіви і всі нова машинерія. Ціна $4.4000, готівкою $1.500. 89-94

Фарма 62 акрів, сад, ліс, дім з 3 кімнат і другі забудовання, 2 коров, 2 коні, 300 курий, всі посіви і машинерія. Ціна $2.500, готівкою $1.000.

PISARKO & POKUTYCH,
83 Grand Street, Jersey City, N. J. 429 E. 5th Street, New York City

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ОСИП СТЕТКЕВИЧ глядає учительської, згадано лікучительської посади. Редакцуючі громади зволять голоситися по адресу: Joseph Stetkewicz, 61 Palisade Ave., Jersey City, N. J.

УКР. НАРОДНИЙ ДІМ на горах міста пошукує учителя або учительки, щоби міг учити діти вечерами від годині 5-ої до години 7-ої, пять день на тиждень. Інтересуючий зволить зголоситися до Укр. Нар. Дому, 367 St. Pauls Ave., Jersey City, N. J. Школа розпочинається від 1. вересня 1922.

Василь Гиль-секр.

Пошукую своєї жінки, ПАРАСКЕВІ ОШОСТ, по мужу Ґнук, котра перед кількома днями полишила мене з моїм хлопчиком. Хтоби о ній знав, дістане $25.00 нагороди, або ти жінко, єсли почуєшся матерю свого сина, вернись до нас назад, бо він дуже скучає за тобою. Я тобі все прощу. Roman Iczuk, 537 E. 5th Street, New York, N. Y. 89-92

Пошукую свого мужа ІВАНА ШМІГЛЯ, походячого з Богданівки, повіт Скалат. Відїхав від мене 12. серпня с. р. Хтоби о нім знав або він сам, прошу зголоситися до: Mary Szmigly, Mahanoy Plane, Pa. 91-92

ПОШУКУЄТЬСЯ доброго спільника до доброго інтересу. Мусит мати $500 готівки до інтересу, знати читати і говорити по анґлійськи. Голоситися до: D. Wintoniak, 101 St. Marks Place, New York City. 91-92

ПОШУКУЮ СПІЛЬНИКА до реставрації, потрібно мати тисячу доларів готівки. Інтересовані прошу голоситися до: Harry Petrow, 875 E. 7th Street, New York City. 91-2

НА ПРОДАЖ гроцерня і бучерня, добрий бизнес, мав Українцем, оборот тижневий $700.00. Продаєся з причини слабости. Голоситись під ч. 342 St. Pauls Ave. або до: "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 91-93

На продаж САЛІОН, по причині виїзду до старого краю. Інтерес в дуже добрім місци і виробленій від року 1885. Ціна дуже низька. Голоситися: J. MATOWSKY, 320½ — 6th Street, Jersey City, N. J. 90-95

НА ПРОДАЖ друкарська машина, 1000 фунтів тяжка, враз з черенками. Інтересуючі зволять голоситися до: Harry Myzyshyn, 2403 W. 3rd Street, Chester, Pa. 88-92

НА ПРОДАЖ кенди штор з двома румами до мешканя, рент $25 місячно. Інтерес вироблений, продається по причині другого інтересу. Ціна приступна. Голоситися під ч. 398 Grand St., Jersey City, N. J. 87-91

НА ПРОДАЖ корнерний штор з dry goods інтересом. Причина продажі: виїзд до старого краю. Ціна приступна. Голоситися до: F. Malinowsky, 576 Grove St., Jersey City, N. J. 86-91

ПОТРІБНО мушин до роботи на доки Пенсильванійскої зелізниці. Нема страйку. Голоситися на Pier K, Penna R. R., do Mr. Berg, кождого дня о годині 7. рано. 91-93

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВІДЖИВІТЬ ВАШУ ЛІНИВУ УТРОБУ

BOSAK'S HORKE VINO
"Nature's Tonic"

Відбудове Вас сейчас—помагає Вашій утробі діяти натурально.

Всі шторники продають його.

Безплатна брошура на жадание.

BOSAK MANUFACTURING CO.
Scranton, Pa.

НОВИСТЬ! НОВИСТЬ!

Нове лікарство від усіх рад, як попечення, попарення, порізання, при врізнюючи дастаноки кров без жадного болю. Це лікарство повинно бути в кождій хаті, у кождого барбера. Ціна фляшки 75 цнт. і $1.50. Голоситися до: John Manelich, Box 251, Youngsville, Pa. 90-93

ПОШУКУЄМО АҐЕНТІВ — мущин і женщин — в кождім місті і в плейсах до розпродавання Карпатського Зільного Чаю на Кров і Нерви. Даємо добрі услівя шторникам та аґентам. Пишіть по інформації до: CENTRAL DRUG CO., Dept. S, Binghamton, N. Y.

ОСТОРОГА! НОВИНА!

ЗАМКНУВ СТАЙНЮ ЯК КОНІ ВКРАЛИ.

НОЗАЯК богато Українців пише нам, що:

1) Чекають вже місяцями а навіть роками, а їх рідни еще не приїхали.

2) Декотрі, що вислали шифкарти в компанію збанкротувала і т. д. — ДЛЯТОГО

1) Єсли хочете їхати скоро, добрими і поспішними кораблями до старого краю, або

2) Спровадити рідню до Америки найлучшою лінією кораблевою.

3) Сповняти контракти, повновласти і т. д.

4) Одержати пашпорт чи до Галичини чи до Великої України і в Росію, хай перше голоситься листемно або особисто до авторізованого представництва всіх кораблевих ліній

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІҐРАЦІЙНИЙ ДІМ,
TRAVELERS TRANSFER COMPANY
470 W. 23rd STREET, NEW YORK CITY

ВСІ Українці в Шікаґо і околиці переконали ся, що найлїпше і найпевнійше полагоджувати всякі справи в офісі Михайла Клима, публичного нотара в Шікаґо.

Він пересилає гроші до старого краю найскорше і найтаньше а також найпевнійше. Посилає шифкарти до краю по Ваші родини і шифкарти найскорше суть доручувані. Продає шифкарти до старого краю по цінах компаничних. Полагоджує всякі формальности получені зі спровадженем осіб зі старого краю — виготовляє всякі папери нотаріяльні і документи точно і совісно. — Продає доми і фарми, переводить купно і продаж домів, лотів і фарм. — Асекурує доми і посуди домів. — Всякі повірені йому справи переводить точно, солідно і з повною відвічальністю. — Зі всякими справами звертайтеся до:

MICHAEL KLEM 2020 WEST CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL.

УКРАЇНСЬКИЙ ШТУКАР 212

ГАРНИХ ШТУК ДО ЗАБАВИ. — Зміст: Часть 1. Забави фізичні і хемічні. Часть 2. Штуки з картами. Часть 3. Штуки рахункові. Часть 4. Штуки жартівливі. — 50 ц.

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ШИПОРТИ, ШИФКАРТИ, СПРАВИ старокраєвці найскорше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотаріяльна.

T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th St.,
PHILADELPHIA, PA.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
С. М. КАУФМАН, М. Д.
СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНИХ НЕДУГ І АКУШЕР.
Години приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділї до 4. пополудни.
111 E. 7th St., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операциї. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
між 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 1882 Stuyvesant

ВЕСЕЛА БАНДУРА
Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовленя посилати до:
"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Мущини хоронїть себе перед всіма венеричними зараженями уживайте засоби

SANYKIT
(Sanitary Kit)
Французький охоронич
Курка 35 ц. Kit (4's) $1
У всіх аптиках або Sen-Y-Kit Co., 92 Beekman St., New York.

КАТАР МІХУРА

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники
Без рікниці з котрій сторони Шікаґо або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і можете ревнати.
2231 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seeley 4252 i West 8557